

פרשת השבוע על פי ה"שם משמאל"

27

1.6 כ"ה שבט תשנ"א

פרשת וארא

שנת תרע"א

וארא אל אברהם וגו'. להבין מה היתה זו תשובה על שאלתו למה הרעות וגו', ואם עדיין לא היתה עת הגאולה וצריכים עוד למירוץ, למה זה שלחנני, כמו שפירשו המפרשים ז"ל. ונראה דהנה במדרש (ב"ר פ' י"ט) ז' צדיקים היו מאברהם עד משה שכל אחד הוריד את השכינה מרקיע לרקיע עד משה רבינו ע"ה שהורידה לארץ. ונראה דכמו השביעי בימים הוא שבת כ"כ משה רבינו ע"ה ה' השבת של ז' הצדיקים, היינו שכל ששת הצדיקים שלפניו היו כמו ששת ימי המעשה שעבודתם היתה להמשיך קדושה בעולם הטבע ולהאיר את הטבע באור אלוקי, וכבמדרש (ב"ר פ' ל') משל למלך שמהלך במבואות האפלים וכו' עד בוא והאיר לפניו, כי בכל הענינים שהי' הטבע עומד כנגדם כמו עשרת הנסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו ע"ה, וכמ"ש בעל העקידה על דברי המדרש (שם פ' ס"ח) נעשה כל העולם כמין כותל לפניו, והם בכח קדושתם בקעו את כל חומות הברזל שעמדו לפנייהם ונמשכו אחר רצון השי"ת, ובוזה האירו את עולם הטבע עד שהי' בכחם להוציא יקר מזולל ולגיייר גיורים, ולברר הטוב מן הרע, וצדיקים אלה עשו זאת בכח השם אל ש' לעשות נסים נסתרים מלובשים בטבע כמ"ש הרמב"ן. עד שבא משה רבינו ע"ה ועשה אותות ומופתים יוצאים מהיקש הטבע לגמרי והראה שהטבע נדחה לגמרי מפני רצון השי"ת, ומרע"ה עשה זאת בכח שם הוי' שנותן בכל עת הוי' חדשה, ולעשות אותות ומופתים

בשינוי ממנהגו של עולם. והוא כעין יום השבת שאין בו מלאכת הברורים כלל ובאילו כל מלאכתך עשוי, רק שביתה והעלאת העולמות, הפיך ששת ימי המעשה שהם עולם הטבע שהיתה הבריאה נמתחת והולכת. אך הנה לפי הנהגת האדם בששת ימי המעשה, ועבודת ה' לברר את הטוב מן הרע, לעומת זה מאירה אח"כ באדם קדושת השבת, שבמה שהאדם הולך ובקוע את כל חומות הברזל שכנגדו, ולמרות כל המניעות והמחשבות הטורדות אותו הוא מתאמץ בעבודת ה', זה נקרא שהוא הולך בחושך ולא יושב. וזה שכתוב (ישעי' ט') העם ההולכים בחושך ראו אור גדול וישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם. ויש לפרש שהאור גדול הוא אור השבת אבל יושבי וגו', היינו מי שהמניעות מטרידים אותו ומונעים אותו מהלך בעבודת השי"ת ונשאר יושב, לזה אור השבת נגה עליו בלבו, ולא אור גדול כאותם ההולכים בחושך. וכ"כ האבות הקדושים, בשביל עבודתם כענין ששת ימי המעשה והילוך בחושך כמ"ש (בראשית מ"ח) אשר התהלכתי אבותי לפניו, וכבמדרש הנ"ל שהאירו במבואות האפלים וכמ"ש (ישעי' מ"א) מי העיר ממזרח ושרשו (ב"ר פ' מ"ג) כמו האיר, אח"כ ה' ביכולת משה רבינו ע"ה לפתח את עולם הנסים בשביתת הטבע מענין שבת, וזה (משלי י"ד) בכל עצב יהי מותר ובמדרש (פ' ז') בכל הדברים שאדם נושא ונותן בהן ד"ת הוא נוטל עליהם שכר, היינו בכל הדברים שהוא עושה עפ"י הנהגת התורה ושכל התורה בזה הוא מאיר אור התורה בעולם הטבע ונוטל עלי' שכר היינו אור קדושת שבת:

והנה כ"ז בידינו מכח ירושת האבות ומכח מרע"ה, שהאבות הקדושים השרישו בקרבנו זה הכח להלך בתוך החושך והמניעות המסתירים את האור האלקי בתוך הטבע, ולהביא את האור האלקי בתוך הטבע ע"י עבודתנו בתורה ותפילה ובסוד מרע, יאח"כ לקבל את אור קדושת השבת לפי רגלי העבודה כל ששת ימי המעשה, שיהי' כאילו כל מלאכתנו עשוי' שיהי' כאילו כל הטבע שובת, ובהללו אור קדושת שבת על ראשינו להתענג על ה', ושבת היא יומא דנשמתא מעין עוה"ב:

אך לכל אלה היו צריכין מירוק וזיכוד בארץ מצרים. ובטרם בא משה רבינו ע"ה שהי' כח ישראל רק מירשת האבית הקדושים, וכעין ששת ימי המעשה, לא הי' הזיכוד והמירוק רק כנגד זה, אבל אח"כ כשנשתלח משה רבינו ע"ה אל בני ישראל ונעשו עמו של משה, כמאה"כ (ישעי' ס"ג) וזיכור ימי עולם משה עמו, השיגו גם זאת המעלה להיות ראויים לקדושת שבת למעלה מן הטבע, ושיהי' כאילו כל מלאכתך עשוי', שוב היו צריכין מירוק וזיכוד גם לכהן זה, והמירוק הזה הוא במה שהכבידו עליהם העבודה כ"כ עד שלא נשארה בהם שום בחי' עצמית, כמאמר פרעה תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר, וזה לעינת שהקדושה כאילו כל מלאכתך עשוי' שלא תהרהר אחר מלאכה, לעומת זה הוא בקליפה שלא יהרהרו כלל בעבודה, ובכך התירוץ מבוואר, שאל האבות נגלה רק בשם הזה, כאשר עבודתם היתה להמשיך את הקדושה אל הטבע וכנ"ל, ע"כ בניהם במצרים לא היו צריכין מירוק רק בענין זה, אבל למשה רבינו ע"ה נודע בשם הוי' שהטבע נדחה וכנ"ל צריכין מירוק ג"כ יותר וכנ"ל:

2. כ"ה שבט תשנ"א

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה, ברשיי זה אחד מעשרה ק"ן שבתורה, ונראה שכל הדברים העליונים צריכין התעוררות מן התחתונים, והנה כאשר משה רבינו ע"ה מצא את ישראל במצב מזור מאד אשר לא יכלו לשמוע כלל אפי' דברי נחומים מקוצר רוח ומעבודה קשה, ע"כ יצא לדון בדיון ק"ו, והוא לעורר מדת ק"ו שהוא הראשון שבי"ג מדות שכנגדו י"ג מדות של רחמים, והוא שם אל שהוא רחמים פשוטים אף בלי שום התעוררות התחתונים שהוא מזל העליון שעליו אמרו ז"ל לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, ומשם המשיך הגאולה, וכמו שאמר הרבי הקדוש ר' ברוך זצלה"ה ופסח ה' על הפתח, היינו שאמרו ז"ל שהקב"ה אמר פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח להם כפתחו של אולם, וכאן אף על פתח זה שהוא כחודו של מחט פסח ה', אלא הכל הי' בלי שום התעוררות התחתונים, ולכאורה אינו מובן שכלום חסרה התעוררות משה רבינו ע"ה,

אך לפי הנ"ל יובן שזה עצמו הי' התעוררות משה למשוך הגאולה ממדה ראשונה שבי"ג מדות של רחמים שיהי' בלי התעוררות התחתונים: וזה הוא פתח לגאולה העתידה שאפי' לא יהיו ראויין ח"ו יעשה למען שמו יתברך ויתעלה, כמ"ש (יחזקאל כ') ואעש למען שמי, ייש לומר שזו עצה טובה שיהי' ביכולת ישראל להיות ראויין, כי לפי תוקף וחוזק הגלות, כמ"ש (ישעי' נ"א) ושכורת ולא מיין, אין מקום שיהי' ביכולת ישראל לעורר אתעורותא דלתתא, אך בשביל שבין כה ובין כה הגאולה מוכרחת, ואפי' בלי שום מעשה, והוא רק מחוסר זמן ואין מחוסר זמן לכו ביום שהוא האלף הששי יומו של הקב"ה שהוא אלף שנים, ואף האלף החמישי נמי שהיא כלילה לפני היום, כמ"ש (שם כ"א) שומר מה מלילה הוא כליל שמיני שנכנס לדיר להתעשר (ובחים י"ב), והקדושה חלה, ע"כ שוב ביכולת ישראל לעורר אתעורותא דלתתא:

ד. מלך הלל

6

הנה שבת היא זכר ליציאת מצרים, וכמו ביציאת ישראל משעבודו של פרעה, כן בכל שבת יוצאין ישראל משעבוד מלאכת עצמו כבמדרש (ב"ר פ' י"ד) עשאו עבד מכוון לעצמו דאי לא לעי לא נגיט, וכמו שבמצרים ה' שעבוד כפול בחומר וברוח, ולזה היתה פקידה כפולה להגאל בגשמיות וברוחניות, כן הוא בשבת, משעבוד מלאכה ומתקדרות הנפש. וכמו שהגיד כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה בהא (שבת כ"ג:) דבר של שבת מפני שלום ביתו, שבכל ימות השבוע אין שלום באדם עצמו, החומר מושך למטה והנפש מושכת למעלה, ובשבת גם החומר מרגיש מאור קדושת שבת ומסכים לנפש ונעשה שלום באדם עצמי:

ונראה דכמו בגאולת מצרים היו ארבע לשונות של גאולה, כן הוא בכל שבת. והיו ענין התקיעות שבכל ע"ש, תקיעה ראשונה להבטל ממלאכות שבשדות, שני' להנעילת החנויות, שלישיית להטמין ולהדליק, ותוקע ומריע ותוקע ושבת (כדאיתא שבה ל"ה:). הרי ארבעה סוגי תקיעות, ותקיעות מורין שיוצאין בהן לחירות.

10

8

ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתי וגו' העתירו בעדי. ובאבן עזרא מלת העתירו בעדי היתה ראוי' להקדים, כי הטעם העתירו בעדי ותסור זו המכה ואז אשלח אתכם וכו', עכ"ל. וי"ל שבדקדוק גדול נאמר בסדר הזה, דהנה כתיב לעיל (ד' ג') ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אותותי וגו' וידעו מצרים כי אני ה' בנטותי את ידי על מצרים. והטעם כי למען גאולת ישראל לא ה' צריך לכל אלה, ואם פרעה יסרב לשלחם ה' יכול לשלוח ברק אחד ולשרוף את המצרים, או כמ"ש ואך אותך ואת עמך בדבר ותכחד מן הארץ. אבל הכוונה שיתפרסם שמו הגדול והקדוש בעולם ע"י ריבוי המופתים אחר סירובו של פרעה ואחר הבחנה עשר פעמים הוא וכל חכמיו וכל חרטומיו, עד שלא נשאר שום ספק בכל העולם ונתגלה ונתפרסם אשר הו', הוא אלקים. וכמו שאמר יתרו, שלא הניח ע"י שלא עבדה וה' בקי בכל עניינם, עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. וע"כ היתה הכוונה שפרעה ומצרים יעשו תשובה ויכירו את מעשה ה' ויקבלו עול מלכותו עליהם ויתנו לו כתר מלוכה, כמו שיהי' לעתיד. וע"כ אם אמר העתירו בעדי ואשלחה וגו' לא ה' זה נחשב לתשובה כלל אלא כעין מאש ומתן ותנאי קודם למעשה

10

ה' מלך הלל

7

והן ארבע לעומת ארבע לשונות של גאולה, שהלשון הרביעית היא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים שהוא מתן תורה, והוא מקביל לשביתת שבת-שישראל מתדבקין במקום באהבה ורצון ושירות ותשבחות, קידוש היום ועונג שבת, שאין למעלה מעונג: ויש לומר עוד בלשון זה דשלש הלשונות הראשונות של גאולה הן סילוק כח השעבוד, והרביעית היא דיבוק שכינה, כן בשבת שלש התקיעות הראשונות הן לסילוק מלאכה, והרביעית שהן שלש תקיעה תרועה ותקיעה שהיא לשביתה, היא לדביקות באור קדושת שבת, וכן נמצא הפרש הזמנים שבין חול לשבת, תוספת שבת, בין השמשות, שבת גמור, שכל זמן מוסיף בשביתת השבת, והם שלשה זמנים המסלקין את שעבוד המלאכה, ואח"כ זוכין לדיבוק באור השבת בשלשה ענינים, שירות ותשבחות, קידוש, ועונג שבת שהוא הסעודה:

10

ה' מלך הלל

לשבת שלפני ב"מ שקורין זכור במד"ר (ויקרא פ' כ"ז) משל למלך זכור עד שיראו פני המטרונה תחילה, נראה דהנה בזה"ק (ח"ב כ"ו) בפסוק ואזכור את בריתי משמע דענין ברית הוא יראת שמים, עיי"ש. ונראה עוד דלאו דוקא שמירת הברית אלא מצות מילה נמי היא יראת שמים, וכן בב"ר (פ' מ"ט) סוד ה' ליראי ובריתו להודיעם איזהו סוד ה' זו מילה שלא גילה אותה מאדם ועד עשרים דור עד שעמד אברהם ונתנה לו וכו' אמר הקב"ה אברהם זה ירא אלקים שנאמר כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. הרי שמצות מילה היא ביראת שמים, ולכאורה בלתי מיכן, שהרי מילה היא ענין קרוב וקרוב הוא כשמו קרוב ודביקות. אך יובן עפ"מ שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שיעקר יראת שמים היא שלא יתקלקלו הקירוב והדביקות שלו, ולא יראת עונש דהיא רצועה בישא לאלקאה לרשיעיא שהרי זה כמו שמתירא מן הדוב ואין זה נקרא יראת שמים, ודפח"ת. וכן היא מצות מילה לסלק הערלה שלא תקלקל את הענין האלקי השורה בכל איש ישראלי מיום השמיני והלאה. והנה הענין האלקי השורה בכל איש ישראל הוא באמצעות שבת, ומשם דבקים נפשות ישראל באהבה, ע"כ צריך שתעבור עליו שבת אחת לקשור נפשו באהבה, שכאשר יבוא היום השמיני, שאז הערלה מקלקלת כנ"ל, יסלק את הערלה שלא תקלקל את האהבה והדביקות:

10

ה' מלך הלל

5

אם תעשה לי כך אז אעשה גם אני לך כך, ואין זה נחשב לתשובה כלל שהרי אלמלא לא תסור ממנו המכה הוא נשאר בסירובו, ועיקר התשובה היא מחמת הכרת החטא ולהצדיק עליו את הדין, וכמ"ש (נחמ"ו ט') ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו, ואחת היא אם יסיר ידו ממנו או אפי' יוסיף להכותו על אחת שבע, נמי הוא מתחרט על עווננו, והוא שאמר פרעה ברישא אנכי אשלח אתכם בלי שום תנאי ואפי' לא תסור ממנו המכה נמי בדעתו לשלח ואז רק אז יתכן לבקש מהם שיעתירו בעדי, וע"כ הגם שבמעשה ההעתרה קודמת שזה יתכן ברגע אחד מ"מ לכוונה הנ"ל נכתבה לבסוף, ואולי גם אבן עזרא לא קאמר אלא על המעשה אבל למקראה בודאי קבלת השילוח קודמת:

וזה לימוד גדול בענין התשובה והחרטה איך צריכה להיות בלי שום תנאי, ואחת היא אם יתפלל ויענה או אם ח"ו לא יענה, ואפי' ח"ו עוד יוסיף להכותו אחת תהי' בעיניו החרטה והתשובה, ואז היא תשובה שלימה ובודאי תקבל תפלתו, כמו שהבטיח לנו כמ"ש (דברים ד') כה"א בכל קראנו אלי:

10

הט"ז הביא בשם הדרישה (יו"ד סי' רס"ד) שהביא מתשובת ר' מנחם מה שנוהגין בשבת לבקר את התינוק מפני שהוא אבל על תורתו ששבת כדאיתא בפרק המפלת, עכ"ל. וע"כ המנהג לאכול עדשים, אך יש להבין למה בשבת דווקא. ונראה שזה עצמו הוא תנחומין של תינוק מה שבוה העולם יהי' לו שבת, ובמעיי אמו לא ה' לו זה, כי שבת היא מעין עולם הבא, ובבטן האם שהיא כדוגמת גן עדן-התחתון לא נמצא שם שבת, ועיין בספר מלכיאל:

10